Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX, ЧИСЛО 25. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ВТОРОК, 1-го ЛЮТОГО, 1921.

VOL. XXIX, No. 25. JERSEY CITY, N. J. TUESDAY, FEBRUARY 1, 1921. THREE CENTS

Грізьба ґенерального страйку в будівлянім промислі

БОСТОН, 30. січня. — На спеціяльній конференції Ради Будівляних Промисловців Месечузетс, котра відбулася тут вчора, постановлено запропонувати Американській Федерації Праці, щоб вона проголосила ґенеральний страйк в будівлянім промислі, коли предприємці почнуть переводити обнижуваннє заплати, котрим грозять уже від довшого часу. За сим кроком заявилися також делеґати будівляних юній з пятьох стейтів Нової Анґлії.

РОБІТНИКИ ЗВЕРТАЮТЬСЯ ПРОТИ БАНКИРІВ.

БОЛТИМОР, 28. січня. — На зборах Болтиморської Федерації Праці, що відбулися тут нині, 143-ий місцевий льокаль робітників, занятих при виробі кітлів, вніс внесеннє, щоби всі робітничі орґанізації та поодинокі їх члени вицофали свої ощадности з усіх банків. Внескодавці доказували, що банкирі злучилися з капіталістами, котрі хочуть зломати робітничі юнії.

Резолюцію ухвалено і предложено до одобрення виконавчому комітетови Американської Федерації Праці. Як що ся одобрить акцію, тоді робітничі юнії розведуть аґітацію за тим, щоби робітники та юнії виймали свої гроші з банків та вкладали їх до своїх робітничих банків котрі мають бути зорґанізовані. При помочи таких банків робітник буде міг зичити гроші за законом установлений процент, а не падати жертвою лихварів.

РОЗПРАВА ЗА УБИЙСТВО В СТРАЙКОВІМ ТЕРЕНІ В МІНҐО.

ВИЛИЄМСОН, Вест Верджінія, 29. січня. — Судя, котрий переводить розправу проти робітників, обжалованих за убиттє приватних детективів вуглевої компанії, заявив, що він не допустить до того, щоби на лаві присяглих суддів засідав або член юнії Юнайтид Майн Воркерс оф Америка або член вуглевої компанії.

ДАЛЬШЕ ОБНИЖУЮТЬ ЗАПЛАТУ.

Зелізниця Ню Йорк, Онтаріо енд Вестерн Рейлровд замкнула свої варстати направи в Миделтавн, Ню Йорк, через що понад 100 робітників стратить роботу від 4. лютого.

Вунсокет Рабер Ко., котра становить відділ виробу обуви у Юнайтид Стейтс Рабер Ко., заповіла, що з днем 7. лютого обнижить заплату своїм робітникам. Як висока буде знижка, не сказано. Знижка відноситься до фабрики у Милвил, Месечузетс, та фабрики у Елис, Ровд Айленд, котрі мають яких півтретя тисячі робітників.

Луисвил енд Нешвил Рейлровд оголосила, що з днем 10, лютого обнижує заплату своїм робітникам, занятим в механічнім департаменті. Знижка виносить 10 процент. Вона відноситься до 2.500 робітників.

ПОМИЛУВАННЄ ДЛЯ ДЕБСА?

ВАШІНҐТОН, 29. січня. — Ґенеральний прокуратор Палмер предложив президентови Вилсонови свою опінію про помилуваннє Юджина Дебса. Що Палмер радить зробити, сего не відомо, але припускають, що він порадив помилувати Дебса в як найкоротшім часі, а зате відобрати йому горожанські права. Ю. Дебс сидить уже третий рік в тюрмі в Атланті засуджений на 10 літ за переступленнє закона проти шпіонажі. Він був при послідних виборах кандидатом на президента з рамени соціялістичної партії.

МУРИНКА КАНДИДАТОМ НА ОЛДЕРМАНА.

Пані Люлю Симс внесла петицію на кандидатку на становище олдермена до міської ради міста Шікаґо. Вона хоче представляти чотирнайцяту дільницю і хоче кандидувати з рамени демократичної партії. Се перший случай, в котрім муринка кандидує.

ВОЗДУШНІ КОРАБЛІ ПРОТИ ВОДНИХ СУДЕН.

Департамент фльоти виступив проти виводів ґенерала Блиса перед буджетовим комітетом палати послів, в котрих він доказував, що морська фльота не може вдержатися проти нападу воздушних кораблів. Офіцери доказують, що американська фльота робила проби і в тім напрямі, а саме бомбардувала з бальонів старий боєвий корабель „Індіяна", і сі експерименти показали, що з воздуха майже неможливо знищити корабель.

ШІКАҐОВСЬКІ РІЗНИЦІ ВИКАЗУЮТЬ НЕБУВАЛІ ЗИСКИ.

Річне справозданнє різниці Морис енд Ко, виказує, що ся компанія мала в послідним році небувалі зиски, виносячі аж 1,233 процент. Зиски розділено в той спосіб, що кождому уділовцеви видано на кождий шер девять шерів звичайного та три і пів шера привілійованого стаку. Всі шери компанії находяться в руках родини основателя, з котрих богато живе за границями краю.

СТРАЙК В ОЛБАНІ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 29. січня. — Страйк дванайцятьох соток робітників, занятих в Юнайтид Трекшен Ко., почався о півночи і коло шестої години рано усі стріткари в містах Олбані, Когус, Ренселер, Трой та Вотервліт здержали рух. Страйк почався спокійно; робітники спокійно заводили стріткари до шоп та відходили.

При всяких нагодах робіть складки на старий край і зараз жертви відсилайте!

ПЕТРО КРАПОТКІН ПОМЕР.

Славний російський революціонер помер в 78-ім році життя в Москві.

ЛОНДОН, 30. січня. — Князь Петро Алексієвич Крапотків, російський ґеограф, писменник і революційний лідер, помер в Москві. Сповіщає про се телеґрама з Копенгаґи, столиці Данії, до „Ексчендж Телеґреф Компені".

Князь Петро Крапотків, званий „червоний князь"(він не підписувався „князь") походив із старої московської шляхотської родини. Родився в Москві в 1842 році. Його батьки хотіли його бачити військовим достойником і тому дали його до корпусу пажів в Петербурзі, коли мав 15 літ. Там він остався до 20-ого року життя.

Але у нього була іскра свободолюбства і його тягнуло до іншого життя, до бурливого, революційного.

Кинувши військо, він подорожував по Сибірі. Потім вернувся знову до Петербурга, де студіював ґеоґрафію в Ґеоґрафічнім Товаристві до 1872-го року.

Тоді він заявив себе соціялістом і поїхавши до Швайцарії, вступив до Міжнародного Робітничого Товариства в Женеві.

Небаром опісля він заявив себе анархістом і став працювати на полі анархістичної пропаґанди яко визначний теоретик анархізму.

В 1874 році його арештовано в Росії, але по двох роках тюрми він втік заграницю. Спершу пробував в Анґлії, а пізнійше перенісся був до Швайцарії, одначе швайцарське правительство прогнало його було в 1881 році по замаху й убиттю російського царя Александра II.

Відтак він жив, скитаючись по ріжних краях Европи. Жив в Німеччині, Франції й Анґлії.

Вернувся був до Росії в 1917 році за премієрства Керенського і жив на старі літа в Москві.

Коли захопили власть в Росії большевики, він не кидав Москви, хотяй терпів чимало як і другі. Не годився він з большевиками. Вважав явище большевизму за шкідне для російського народу і для поступу, але обстоював революцію.

В останньому часі доносили з Росії, що він жив в Москві в крайній біді. Старець 78-літній не хотів угнутись перед комісарами і мусів голодувати і бідувати. Німецькі соціялісти хотіли помогти йому в недолі, але се було тяжко і остаточно було запізно. Гірка недоля прискорила його смерть.

Оставив він богато праць. Деякі з них є теоретичні розправи про анархізм. Є його давні ґеоґрафічні праці із Сибірі. Його „Записки революціонера" і його коротка історія російської літератури, написана в анґлійській мові.

КОМАНДАНТ ТУРЕЦЬКИХ НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ВІЙСК ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИ МИРОВОГО ДОГОВОРУ ВІД АЛІЯНТІВ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 30. січня. — Комaндант турецьких націоналістичних військ в Малій Азії, Мустафа Кемал паша, повідомив царгородський уряд, що він вижидає безпосереднього запрошення на конференцію в Лондоні.

Його правительство, яке є в Анґорі, каже він, є одиноке дійсне правительство, яке може рішати про турецькі справи.

Він домагається, щоби аліянти опорожнили турецьку територію, змінили договір із Севр, у Франції, в користь Туреччини, і зреклися военного відшкодовання, яке там наложили на Туреччину.

АНҐЛІЙСЬКА ЛІНІЯ „КЮНАРД" ВЗЯЛА МАДЯРСЬКУ ЕМІҐРАЦІЮ НА ОДИН РІК.

ВІДЕНЬ, 30. січня. — Анґлійська корабельна компанія „Кюнард" одержала однорічний дозвіл від мадярського уряду на перевіз еміґрантів та іміґрантів Мадярщини через пристані в Трієсті (Італія), Шербурґу (Франція), Роттердам (Голяндія) і Гамбурґу (Німеччина).

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ В ТАРНОВІ.

Центральне бюро збігців з України в місті Тарнові реґіструє всіх вибуваючих з Тарнова в инші міста і всіх прибуваючих до Тарнова збігців з України. Число осіб, які по умовам з польською владою мають право постійного перебування в Тарнові, рівняється 280. Подані в одному з чисел „Рідного Краю" відомости, що число Українців в Тарнові іноді доходить до 3.000 чоловік, явно вфабриковані і не відповідають дійсности.

Заходом орґанізаційного бюра скликуються сими днями в Тарнові орґанізаційні збори членів всіх культурно-освітних орґанізацій України для утворення центрального культурного орґану. Плян діяльности вже намічений.

З ТАБОРУ В ПИКУЛИЧАХ.

З листу до редакції „Впред" з дня 29. грудня, 1920 р.:

Життя в таборі в Пикуличах коло Перемишля сумне й одноманітне. В бараках повно диму й болота. Санітарного догляду нема. Їда погана й недостаточна. Світла не дають, а свойого не вільно світити. Мала тут бути якась анґлійська місія — то тоді робили порядки та дали світло.

Може би редакція упімнулася за нами, щоби хоч дещо поліпшили нашу долю. Можеби дали хоч те, що потрібне до істнування. Хліба не давали коло десяти днів. Продають тут якийсь хлібець по 50 марок, але не всі можуть купити його.

Можеби уряд У. Н. Р., що сидить у Тарнові, занявся нами? Кажуть, що у нього найдуться відповідні средства.

„ПЕДАҐОҐ" УБИВ ДИТИНУ!

З Бучаччини доносять до „Вперeду":

Управитель народньої школи в Зубрци, Стефан Чекановскі, Поляк, явний ворого всего, що українське, славний з своїх вчинків ще з виборів до австрійського парляменту і галицького сойму, поповнив тепер звірський вчинок, бо

убив українську дитину.

Заступаючу хору на той час учительку Гуківну, він так тяжко побив по голові 7-літнього Петруся Пивоварчука, сина Степана, що дитина в найблизшу ніч серед страшних болів померла.

Бідний батько, що стратив одиноку дитину, розхорівся. Все майже село проводило маленького Петруся на кладовище.

Сей факт подаємо до відома шкільним властям і домагаємося строгого переведення слідства, бо адміністраційні власти сим не займаються.

ПОЛОЖЕННЄ УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ В ЧЕНСТОХОВІ.

Редакція „Впереду" дістала від українських збігців в Ченстохові се письмо, яке подаємо тут без змін:

З сеї причини, що збігці яких розміщено в Ченстохові, находяться в страшному положенню, а помочі, мимо обіцянки, досі нема, звертаємося до Редакції з просьбою помістити сих кілька рядків, а може в сей спосіб отворяться очі нашому урядови в Тарнові і він поспішить їм з помочю.

Після переведеної реґістрації, всіх є тут около 1500 людий. Розміщені вони по готелях — в одній кімнаті спить по 10—15 чоловік, — по умебльованих кімнатах і спільних помешканнях, де живуть вони в страшному бруді, в неопалених кімнатах, сплять на голій підлозі або на нарах, без соломи, в голоді — одним словом, образ історичного Талерґофу.

Всі майже терплять страшний голод. Урядовці продають усе, що лише можна продати, навіть слюбні обручки, щоби за се купити кусок хліба. З уряду нема досі ніякої помочі. Вправді деякі урядовці міністерств одержали 20 до 30 процент свойого удержання, але сих 1000 до 1500 марок за більш як два місяці, де кождий запозичився, де лише міг, сего абсолютно за мало. Крім сього урядовці прифронтових комісаріятів уже більш трьох місяців не одержали ніякої платні. Все обіцюють нині-завтра дати, але вже більш місяця, а досі нічого нема.

Коли наш уряд не уділить безпроволочно помочі, то всім грозить голодова смерть.

Місцеве бюро збігців робить, що може, але задля браку відповідних засобів, богато помогти не в силі. . . . . Г. Д.

НІЧНІ БАНДИЦЬКІ НАПАДИ ПО СЕЛАХ В ГАЛИЧИНІ.

Рабунковий напад „жандармів" в Дмитрові.

Майже кождого дня нотуємо про напади уоружених банд на мешканців не тільки міст, але й сіл. Ті напади є такі вирафіновані та безличні, що просто не хочеться вірити, що вони мають місце.

З села Дмитрова, радехівського повіту, доносять нам знову про бандицький напад на селянську хату уоружених і умундурованих незнаних людий.

І так о 1-шій годині по північі з дня 2. на 3. січня сего року, на хату селянина Яцка Луцева-Стельмашка напало 6 узброєних в оружя і в мундури польських жандармів убраних бандитів. Вони закричали в польській мові:

— Відчинити зараз двері жандармам, для переведення ревізії!

Наляканий сплячий господар послушно відчинив двері. Двох у жандармських мундурах бандитів війшло до хати з приказом:

— Ніхто не сміє рушитися, бо буде застрілений! Вивернутися головою до постелі, а лице звернути до стіни! А ти — звернувшися до господаря кажуть — віддай ключі від куфрів і комори і сам лягай до ліжка, бо кулька в лоб!

Наляканий господар сповнив приказ. Таксамо і його жінка, мати та троє дітий.

Тоді „жандарми" взялися до „ревізії", яка тревала до години пів до третої в ночі. За той час чотирох инших „жандармів" забрали й винесли з хати готівкою 60.000 марок і царських рублів та всю одіж і обув.

По тій „ревізії" чотири драби щезли, а двох лишилося на сторожі– ще чверть години. Вкінці, на відходному дали приказ, щоби через пів години ніхто не рушився з хати, бо буде застрілений, а самі забарикадували двері з надвору. Щойно опісля господар виліз з хати вікном.

За „жандармами" й слід пропав.

Аліянти хотять 56 біліонів дол. від німецького народу.

КОЛИ НІМЕЧЧИНА НЕ ПРИЙМЕ ВІДШКОДОВАННЯ, АЛІЯНТСЬКІ ПРЕМІЄРИ ГОТОВЛЯТЬ НА НЕЇ КАРИ.

Кажуть Німеччині розпустити війска.

ПАРИЖ, 30. січня. — Аліянти згодились наложити на Німеччину военне відшкодованнє в сумі 226 біліонів (міліярдів) марок в золоті, або на американські гроші понад 56 біліонів долярів.

Німеччина мала би сплатити се відшкодованнє протягом 42 літ.

Протягом тих 42 літ Німеччина мала би також платити аліянтам щорічну данину у висоті 12½% від її усього експорту (вивожених артикулів).

Ся постанова буде важна, як її Німеччина прийме, але дуже сумніваються чи вона прийме.

Німецькі представники мати-муть нагоду обговорити справу відшкодовання на конференції з аліянтами, яка відбудеться в Лондоні дня 28. лютого с. р.

Від часу підписання версальського договору аліянти не зробили ще такого різкого почину, аби показати Німеччині, що її зломано війською силою та що вона залежить від ласки аліянтів, як власне тепер, з приводу постанови про военне відшкодованнє.

Крім постанови про відшкодованнє аліянтські премієри рішили розоружити цілком Німеччину. Всі так звані німецькі домашні ґвардії, а зокрема баварська оборонна сторожа, мають бути розпущені до кінця червня с. р.

Колиб Німеччина не виконала тих двох зобовязань, аліянтські премієри готовлять на неї острі кари.

Коли би Німеччина не сповнила наказу про розоруженнє, аліянти виключать її з Ліґи Народів.

Як би Німеччина перепиняла розоруженнє, аліянти застерігають собі право заняти німецькі митові (цлові) станиці над рікою Реном.

У всякому разі є імовірною річю, що аліянти продовжатимуть окупацію Ренської провінції через 15 літ по тім, як Німеччина заплатить першу рату відшкодовання.

Відшкодованнє Німеччина мала би платити ратами. Перша рата виносила би 2 біліони золотих марок, яку Німеччина мала би заплатити до двох літ. Протягом слідуючих трох літ вона мусіла би заплатити 3 біліони золотих марок, а потім сума постійно була би підвисшувана, аж дійшла би до висоти шести біліонів золотих марок. Відтоді решту відшкодовання сплатила би Німеччина аліянтам в ратах по 6 біліонів золотих марок.

АЛІЯНТИ НЕ ХОТЯТЬ ЗГОДИТИСЬ НА ДАЛЬШУ ПРОВОЛОКУ У ВІДПОВІДІ НІМЕЧЧИНИ НА ЇХ ДОМАГАННЯ.

ПАРИЖ, 30. січня. — Документи про военне відшкодованнє і розоруженнє, до якого аліянти хотять змусити Німеччину, підписали члени Найвисшої Ради в суботу вечером.

Його доручать сьогодня Каролеви Берґманови, німецькому товаришеви міністра закордонних справ і голові німецької делеґації в Парижі.

Разом із сею нотою доручено лист, на якому було зазначено „довірочно".

Дві ноти і лист разом обіймають 2.500 слів.

В листі сказано, що аліянти не згодяться на дальшу проволоку.

ПАДЕРЕВСЬКИЙ ІДЕ ДО АМЕРИКИ.

На концертах, каже, вже ніколи не буде виступати, але на зборах Ліґи Народів хоче ще виступати в осени.

МОРЖ, Швайцарія, 29. січня. — Бувший польський премієр Падеревський заявив сьогодня, що він покинув своє становище польського „мирового делеґата", але сказав, що не зрікся становища польського делеґата до Ліґи Народів.

Каже він, що не здужає і їде до Америки на спочинок. У вересні хоче вернутись до Швайцарії на засіданнє Ліґи Народів.

Далі казав Падеревський, що хотяй він дістав богато запрошень з Америки давати концерти, він їх не приняв, бо вже ніколи не явиться на жаднім концерті.

До Америки вибирається при кінці лютого. Наперед поїде до Каліфорнії, де має богато приятелів і фарму.

В ПОЛЬЩІ.

Димісія Дашиньского принята.

На внесену Дашиньским просьбу о димісію з дня 18. грудня м. р. Пілсудскі вислав до нього письмо, в якому звільняє Дашиньскоо з уряду віцепрезидента міністрів і дякує за його дотеперішні услуги державі.

„Бунд" супроти соймових виборів.

Орґанізація Бунду рішила взяти участь в найблизших виборах до польського сойму. Досі вона вибори бойкотувала.

Зелізничий страйк.

На стації Варшава-Прага службовики ухвалили приступити до страйку, в разі коли не сповняться їх домагання, а саме: 1) Виплата 13 пенсії за минулий рік, 2) Службова прагматика, 3) Піднесеннє множника.

Ратуйте життє Українців і Українок в рідному краю!

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid.		Почтою, оплачено.	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати, а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць грошей, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не зліпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При вимині числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРҐАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАНТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Перший крок до облекшення безробіття.

Нарешті після того, як безробіття в Америці приняло застрашаючі розміри, досягаючи, як кажуть робітничі юнії, до 5 міліонів робітників, маємо першу признаку опамятання серед американських законодавців. Дня 28. січня поставлено в сенаті перше внесення, що має на цили зменчення безробіття. Се внесення сенатора Кеніона, котрий пропонує, щоби федеральні власти зараз почали всі ті публичні роботи, котрі уже були ухвалені законодатними тілами, а котрі ще досі не були початі.

Покищо пропозиція сенатора Кеніона не обіцює богато.

Передовсім, пропозиція не домагається ухвалення нових гроший на облегчення безробіття, а лише домагається безпроволочного почаття залишених робіт.

По друге, навіть ті суми, уже ухвалені конґресом, а ще не ужиті, не всі дадуться ужити зараз. Більша часть тих сум призначена на будову доріг в ріжних стейтах Злучених Держав. Будувати дороги можна зараз лише в південних стейтах, де зимова погода не робить таких робіт неможливими. Північні стейти знов не позволять на те, щоби дороги будовано і направлювано лише в південних стейтах. Те саме відноситься до декотрих инчих публичних робіт, котрих, як, приміром, ставлення публичних будівель, часто не можна робити зимою.

По третє, роботу при ріжних публичних працях дістануть правдоподібно лише американські горожани, в наслідок чого запомога не досягне якраз тих, котрі підчас війни зарабляли найменче, котрих ощадности вичерпалися найскорше і котрі найбільше помочи потребують.

Се все вказує на те, що пропозиція сенатора Кеніона не принесе великої полекші при теперішних розмірах безробіття. Правда, що подібні способи можуть зарадити безробіттю лише в краях, де міське робітниче населення нечислене і де уряд з гори приготовляється на можливе безробітте в той спосіб, що задержує публичні роботи (як будову каналів, доріг, портів, парків, просушування та наводнювання краю) аж до того часу, як в приватних предприємствах роботи ідуть гірше.

Однак, і в Злучених Державах з їх десятьма міліонами міського пролетаріяту можнаби богато зробити, якби законодавці не поскупили гроша. Як що внесення Кеніона є лише початком дальшого законодавства в тім напрямі, то його треба признати добрим початком. Поміч сею дорогою є відповіднійша, як всяка голосна робота ріжних милосердних інституцій, бо всякий чоловік, котрий не затратив в собі людського достоїнства, хоче праці, не милостині.

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ У. Н. СОЮЗА.

З нагоди відбувшоїся конвенції У. Н. Союза головна екзекутива ухвалила, щоби в місяцях грудни 1920 р., січню і лютім 1921 р. принимати нових членів до У. Н. Союза за 50 центів вступного.

На відбувшійся конвенції нарід свідомо сказав свою волю. Нарід переконався, що господарка в У. Н. Союзі є уміла та члени тоїж орґанізації мають повну ґарантію свого обезпечення.

З днем 1. січня 1921 р. входить в житте ухвала, силою котрої кождий член в разі каліцтва дістане відповідну запомогу аж до суми $300 без нарушення його посмертного.

Для добра нашої найстаршої і найбільшої української народної орґанізації просимо доложити всіх сил, аби приеднати до неї як найбільше число членів.

Де ще нема відділу У. Н. Союза, там шість свідомих і щирих Українців можуть заложити такий відділ.

Кождий член дістане прегарну грамоту, котра буде оздобою його хати, а крім того відзнаку, статут і платничу книжочку, та буде користати зі всіх прав і привілеїв У. Н. Союза.

Всі близші інформації дістане кождий в головній канцелярії У. Н. Союза:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:
С. Ядловський, гол. предс.
І. Каштанюк, гол. секр. рек.
Ґ. Слободян, гол. секр. фінанс.
В. Левчик, гол. касієр.
А. Савка, завідатель „Свободи"

Польська брехня про „українські звірства".

Підчас польсько-української війни в Галичині одним зі способів, яким Поляки аґітували перед державами антанти проти Українців, було оголошення, що Українці допускаються „страшних звірств" над польським населенням.

Се була неправда. Українці не тільки не допускалися ніяких „звірств" на Поляках, але навпаки, українські власти, цивільні і військові, занадто лагідно поводилися супроти такого непримиримого ворога, яким було ціле польське населення в Східній Галичині.

Одначе державні мужі антанти, зібрані на Мировій Конференції в Парижі, хотіли вірити і тому вірили тій польській брехні.

За те не звертали вони уваги на те, що говорила українська делеґація про поведення Польщі в занятій нею части Східної Галичини супроти українського населення, а навпаки, уповажнили Польщу заняти цілу Східну Галичину.

Діставши Східну Галичину в свої руки, Поляки вже третій рік допускаються в ній таких страшних звірств над українським населенням, що чогось подібного не було не тільки в цілій світовій війні, але взагалі важко собі уявити, що люди можуть дійти до такої міри озвіріння супроти людий. Та на се державні мужі антанти далі дивляться спокійно.

Тимчасом від часу до часу виходить на верх, якою брехнею воювали Поляки, голосячи світови про „українські звірства". **Одну таку брехню відкрила судова розправа, яка відбулася при кінці грудня минулого року в Станиславові.** Справа представляється так:

При кінці мая 1919 українське правительство, загрожене з одного боку Поляками, з другого Румунами, мусіло покинути Станиславів. В Станиславові вже була готова польська військова орґанізація (утворена тайно за української власти!), яка обняла власть у місті. Відділ сеї орґанізації обсадив також дворець в Палагичах, місцевости, яка лежить недалеко від Станиславова. Одначе сей відділ дістався в полон української армії. Тому, що люди, які творили сей відділ, не належали до реґулярної польської армії, їх поставлено перед український полевий суд в Нижневі і на основі засуду розстрілено.

Одначе не всіх.

В польськім відділі знаходився між ин. молодий ґімназіяльний ученик Маріян Домбровський. Попавшися з відділом в український полон, він зустрівся з своїм шкільним товаришем Українцем Дверницьким, який був вістуном в українській армії. Мягко-сердний Українець змилосердився над своїм шкільним товаришем Поляком і забувши, що він мав перед собою **ворога України,** зловленого з оружєм в руках, забувши, що обовязком українського жовніра є боронити Україну від ворога, — **поміг Домбровському втекти.**

В польськім відділі був також тупоумний **Лізонь,** якого суд задля його тупоумности помилував.

Оба вони, Домбровський і Лізонь, добре віддячилися Українцям за їх великодушність, — так, як тільки Поляк уміє віддячитися Українцеви.

Маріян Домбровський, діставшися до Станиславова, подав у польській ґазеті „Жніч" страшний опис, як Українці мучили його товаришів, заки їх розстріляли. Описав, як вибирали їм очи, розвалювали голови, ломили ребра, стягали з рук шкіру як рукавичку і аж після усіх тих мук застрілили.

Коли в тім часі приїхала до Станиславова комісія антанти, польські власти привели Домбровського перед ту комісію і він там повторив той опис. Антантська комісія очевидно завезла той опис до Парижа і він певне знаходиться в актах Мирової Конференції як доказ „українських звірств".

Подібний опис подав перед польськими властями **Лізонь.**

Розстрілених Поляків польські власти виняли з гробу в Нижневі і в великій параді перевезли до Станиславова. Польська товпа шаліла тоді проти Українців так, що годі було показатися на улицю. Епископ Хомишин, якого конче хотіли Поляки силою привести поглянути на польських трупів, мусів кілька днів ховатися.

Одначе вже тоді показалося, що не все в сій справі було так, як говорили Поляки. Лікар д-р Кубішталь, міський фізик, якого польські власти покликали видати лікарське оречення про стан відкопаних польських трупів, ніяк не міг ствердити тих „звірств", яких на них ще за життя мали допуститися Українці. За се його оречення польська товпа так була на нього обурена, що він мусів на якийсь час виїхати з Станиславова, боячися пімсти.

На основі донесень Домбровського і Лізоня тих „звірств" на польських полонених мали допуститися передовсім українські зелізничники, які виїхали зі Станиславова з українським правительством.

Проти одного з них, **Антона Яечника,** відбулася власне згадана судова розправа в Станиславові.

Коли він вернув з Камінця, куди був виїхав разом з иншими галицькими Українцями, вернув до Станиславова, його зараз арештували, в арешті так тяжко побили, що він стратив здоровля, передержали 15 місяців у слідчій вязниці і вкінці поставили перед суд.

І тут перед польським судом, вийшла на верх в цілій огиді польська брехня.

Покликаний на свідка **Маріян Домбровський** сказав, що він нічого не бачив, бо він при помочи Дверницького втік з полону. В редакції ґазети „Жніч" і перед антантською комісією говорив так, **як йому старші Поляки казали говорити.**

Лізонь, що правда, й на суді оповів докладно, як Яечник вів його до полевого суду й на місце страчення, як Яечник стягнув полоненому Дембольови шкіру з руки як рукавичку, полоненому Квасніцкому вибив око, а його самого, Лізоня, зранив багнетом у бік так сильно, що вилилося три літри крови.

Одначе дальша розправа показала, що тупоумний Лізонь не сказав ані слова правди та що все те, що він говорив, хтось в нього вмовив.

Цілий ряд свідків виказав, що тоді, як судили і розстріляли згаданих Поляків, **Яечника зовсім в Нижневі не було.**

Лікар **д-р Кубішталь** заявив, що на трупах, які привезено до Станиславова, не знайшов ніяких слідів, які вказували би на те, що їх перед сметю мучили. Ушкодження, які він знайшов на деяких (зломане ребро, нарушений череп, здерта шкіра на руці) мусіли повстати при присипуванню їх землею, а не за життя. Те саме потвердили лікарі д-р Рубінштайн і д-р Яросевич.

Що-до самого Лізоня, то лікарі ствердили, що він не мав ніякої рани в боці від баґнету. Далі ствердили, що він є тупоумний ідіот, при тім злобний, отже його зізнання не можуть мати віродостойности.

На сих основах суд **увільнив Яечника.**

Одначе наслідком побиття при арештуванню і 15-місячної вязниці вийшов він на волю калікою, який не знати чи довго ще пожиє.

Очевидно, таких історій, як висше описана, є тепер в Галичині дуже богато. Я описую її так докладно тому, бо вона показує, на якій брехні оперті польські заяви про „українські звірства". Сю польську брехню треба розкривати при кождій нагоді перед цілим світом.

При тім історія Яечника показує також, які наслідки мало милосердя Українця Дверницького над Поляком Домбровським. З сього треба витягнути науку на будучність.

Д-р Михайло Лозинський.

Відень, 12. січня, 1921.

ІМІҐРАЦІЙНІ ПИТАННЯ.

ІМІҐРАЦІЯ ДО АМЕРИКИ КОЛИСЬ А НИНІ.

Справа іміґрації до Америки дотикає нині не лише тих, що хочуть їхати до Америки, але і тих, що вже тут приїхали. Вся американська суспільність про се питанне говорить, про нього дискутує; одна сторона хоче одного, друга другого.

Тай не лише нині воно так. Справа іміґрації в Америці не нова; вона просто тільки літ має, кілько літ має Америка, очевидно для білих. Прецінь дійсні тубилці Америки се горсточка червоноскірих Індіян. Се правдиві Американці, а всі білі то або іміґранти або діти та внуки іміґрантів.

Та хоч іміґрація плила до Америки від часу, як відкрито Америку, та через довгі часи іміґрація не становила важного суспільного питання; чи там прийде більше чи менче нових „Американців", чи вони будуть з одного краю чи другого, про се ніхто не журився, бо в Америці було кождому місця подостатком чи жити риболовством, чи мисливством, чи навіть управою ріллі.

Зрiст іміґрації до Америки.

Доперва як увесь східний беріг Америки став густо населений, почало питанне напливу нових людий прибирати на значінню. Не так воно скоро дійшло до сього. Вже мала Америка триста літ в памяти білого чоловіка, вже анґлійські кольонії в Америці визволилися зпід політичного заряду Анґлії і завели самостійну державу, а ще землі було подостатком для кождого нового прихожого. Сему й дивуватися не можна, коли зважиться, з якими трудностями була получена подорож до Америки в ті часи вітрильного корабля, коли подорож тревала коло два місяці.

Слідно се добре по числі іміґрантів, котрих число за цілих 44 роки від 1776 до 1820. рахують на чверть міліона.

Однак від того року іміґрація починає рости. В 1820-тім році прибуло до Америки не більше як 8 тисяч нових іміґрантів, але 22 роки пізнійше річний приплив іміґрантів виносив уже коло 100 тисяч на рік. Від сього року приріст став ще скорше збільшатися, аж в 1854. році дійшов до 400 тисяч річно. Знов наступило зменшенне числа іміґратів, поки в 1872. році не прийшло їх усего 72 тисячі на рік. Від того року їх число збільшалося, то знов зменчалося, немов филя морська то підносилося, то опадало. За послідних десять літ перед війною филя іміґрантів стала така велика, що на рік випадало пересічно по одному міліонови іміґрантів. Найбільше число прийшло їх в 1907. році, коли загальна сума іміґрантів виносила 1,285.349 душ.

Не всі однак іміґранти, діставшись до Америки, лишаються тут на все. Дехто вертає домів, звідки знов часто виїздить назад до Америки. З часом серед декотрих ґруп іміґрантів завівся сталий звичай приїзджати до Америки кождого року і кождого року вертати домів. Так, приміром, Італійці рахують, що їм дешевше випадає вертати до Італії на зимові місяці, коли роботи в Америці ідуть звичайно гірше, та вертати назад сюди з весною, як прохарчуватися в Америці.

Звідки ішла іміґрація до Америки?

Не лише щодо числа іміґрантів зайшла велика зміна на протязі десятнайцятого віку. Ще більше далекосяглі зміни зайшли в переміні країв, котрі іміґрантів доставляли. Українським іміґрантам часто случається чути перехвалки Американця, що, мовляв, він являється правдивим Американцем, бо його родина вісім поколінь назад жила в Америці. Тимчасом, серед українських іміґрантів тяжко найти такого, котрого дідо бувби вже в Америці. Серед польських або чеських іміґрантів се лекше, а серед німецьких та французьких ще лекше. Причина сьому така, що не всі народи почали в один час іміґрувати до Нового Світа, але одні почали скорше, другі пізнійше.

Першими іміґрантами в Америку були, очевидно, ті народи, що живуть на західних побережах Атлянтійського Океану, котрий відділяє Европу від Америки, себто найблизчі сусіди Америки. Тими народами були: Еспанці, на котрих службі був Кристофор Колумб, котрий відкрив Америку; Анґлійці, котрі живуть на острові і тому з давних давен пливали богато по морю; Голяндці, котрі сусідують з Анґлією і котрі колись були моряками не гіршими від Анґлійців; а наконець, Французи. Кождий з тих народів мав свою сильну державу, а кожда держава мала великі амбіції стати могучою, а кожда з них хотіла стати могучою при помочи кольоній в ново відкритих світах. Кожда з тих згаданих держав вислала була своїх людий до Америки і заняла там якийсь край. Були отже в Америці і кольонії еспанські, французькі, голяндські та анґлійські.

З ріжних причин, які не місце тут розбирати, анґлійські кольонії, хоч найпізнійші з усіх, набирали більше та більше впливу. Коли в другій половині вісімнайцятого віку анґлійські кольонії збунтувалися проти свого матірного краю та проголосили свою независимість, то тим лишень помогли впливови анґлійської раси в Америці. Як на ті часи дуже свобідні Злучені Держави примановали до себе передовсім Анґлійців, привиклих до самоуправи. Анґлійці становили перевагу серед іміґрантів сто літ тому. Решта іміґрантів приходила із друґих країв західної Европи. Середна та східна Европа майже не давала іміґрантів, хиба що деколи приплив сюди який польський шляхтич по невдалім повстанню.

Іміґрація, „стара" та „нова".

Коло середини девятнайцятого століття почали показуватися перші признаки, що анґльо-саксонська раса скоро може втратити свій провід в іміґрації. Власне тоді случився в Ірляндії великий неврожай на бараболю, а за неврожаєм пішов голод серед населення, котре, подібно як галицьке передовсім бараболею і живе, а за голодом пішла еміґрація. І привалилися перші тисячі Ірляндців (Айришів) до Америки, і до нині ще не стали плисти. Почалася незабаром оживлена іміґрація зі скандинавських країв (Швеція, Норвеґія та Данія), з німецьких держав. Так як межи роками 1820. та 1850, найбільше іміґрантів приходило з Ірляндії, так від 1850. року з жадного краю тільки не приходило, що в німецьких країв. Межи роками 1880. а 1890, Німці становили коло 28 процент, то є мало не одну трету часть усіх іміґрантів. Коли до Німців дочислити іміґрантів з Швайцарії, то треба сказати, що іміґранти із середної Европи переважали.

Десь коло половини девятої десятки літ попередного століття почався ще один зворот в струї іміґрації. Середна Европа перестала бути головним жерелом іміґрації. Її місце заняли краї з південної, східнопівденної та східної Европи. Іміґрація з Анґлії, Ірляндії, Бельґії, Голяндії, Франції, Данії, Швеції, Норвеґії, Німеччини, Швайцарії, хоч ішла дальше, зовсім не ослабаючою струєю, та вона тратила на порівнанню зі зростаючою струєю таких народів, як: Чехи, Словаки, Поляки, Мадяри, Серби, Словінці, Хорвати, Італійці, Греки, Альбанці, Болгари, Румуни, Українці, Литовці, Лотиші, Фінляндці, Білороси, Москалі, Турки, Сирійці, Вірмени.

Се видно добре по обчисленях іміґратів після країв. І так, перед роком 1883. краї північно-західної Европи достарчали яких 95 процент усего числа іміґрантів до Америки. Зате в році 1914., т. є. в послідним році перед війною, північно-західні краї Европи достарчили усего 15 процент усеї іміґрації до Злучених Держав, тоді як краї південної та східної Европи дали коло 75 процент. Инчими словами, за послідні роки перед війною, з південної та східної Европи приходило пять разів більше іміґратів, як із західної Европи. А один народ південної Европи, Італійці, самі давали півтора рази більше іміґратів як всі краї західної та північної Европи.

Цікаво тепер, чи має яке практичне значінне для Америки те, що жерело іміґрації так радикально змінилося.

(Далі буде).

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ У ЛЬВОВІ.

Зі стрийської дільниці у Львові. — Кружок У. П. Т. ім. Тараса Шевченка.—Читальня „Просвіти". — Консум.

Стрийська дільниця належить у Львові до рухливійших. На перше місце висувається кружок У. П. Т. ім. Т. Шевченка, заснований в 1914 р., який удержує хлопячу народню школу. Школа розвивається дуже гарно і з початком сего шкільного року числила 190 учеників. При школі істнують два фонди, з яких рікрічно пятьох учеників одержує стипендії. По можности кружок приходить в поміч убогим дітям, н. пр. при нагоді св. Миколи і т. п. На жаль, не всі Українці стрийської дільниці вважають своїм обовязком стати членами кружка, забуваючи, що тільки при моральній і матеріяльній підпорі цілого громадянства зможе кружок сповнити свої великі завдання. Членська вкладка виносить 5 мк. місячно. Під кінець грудня 1920 відбулися загальні збори кружка, на яких вибрано знову головою дотеперішного голову, громадянина І. Іґната.

Оживилася і читальня „Просвіти" на стрийському передмістю. Загальні збори, які недавно відбулися, стягнули богато членів, які рішили уладжувати відчити, представлення, а передовсім курс для неграмотних. Розвоєви читальні стоїть на перешкоді брак власної хати.

Слідна праця і на економічному полі. Заснований недавно консум має приступити до поширення своєї діяльности через відкритте власної крамниці.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

Незалежність і суверенність України.

Дня 28. грудня 1920 р. підписано в Москві договір між Росією і Україною, в якому взаїмно загарантована незалежність обох соціялістичних републик.

Російсько-український договір

На конґресі совітів в Москві Раковський реферував справу російсько-українського договору між совітською Росією і радянською Україною. Договір має економічно військовий характер. Конґрес сей договір ратифікував.

З радянської України.

Від одного з професорів камянецького університету наспів илст, в якому подається отсі інформації про положення на правобережній Україні:

Камянецький ревком видав декрет про негайну українізацію всіх шкіл. Учителі, які ще не знають української мови, дістали речинець до вивчення її.

В Київі, Жмеринці, Винниці і Камянці живуть спокійно чільні українські діячі. Влада в Камянці знаходиться в українських руках. Одно з визначних місць займає бувший член Центральної Ради (есер). В Київі функціонують оба університети.

Українська червона армія.

В склад совітської армії на південному фронті входить крім 14 московської армії ще 1 українська армія. Вона зорґанізована ще в той час, коли Винниченко був у Харкові.

Київ центром пропаґанди.

Незабаром в Київі будуть приміщені всі польські совітські установи. Туди переводиться штаб білоруської червоної армії. Совітський уряд приміщує звільна в Київі всі большевицькі закордонні установи, важаючи се місто найбільше пригідним для заграничної пропаґанди. В Київі приміщений так само румунський комуністичний центр.

Українське радіо.

Радянський уряд України звернувся до міністерств закордонних справ в Букарешті, Софії, Білгороді, Константинополі, Атенах, Відні, Празі, Ризі, Ревелі, Берліні, Парижі і Римі з таким радіо:

„Тепер, коли закінчення війни освободило нові сили і дало нові середники, влада робітників і селян буде з більшою ще енерґією продовжувати справу господарчого відродження і підняття добробуту мас при помочі експльоатації великих природних богацтв країни. В переконанню, що ся справа відповідає інтересам всіх народів і всіх урядів, робітничо-селянський уряд України пропонує всім урядам, а особливо урядам пограничних з Україною держав, в інтересі загального миру, вступити в переговори для віднови нормальних політичних і економічних відносин з українською соціялістичною радянською републикою, як се вже зробили Польща і Ґрузія".

Лесь Мартович. (4)

ПРОРОЦТВО ГРІШНИКА.

(Оповіданнє).

(Продовженнє).

Хіба стану їй пояснювати про основи пекольні, але що-ж? лиш із правничого боку, бо инакше не знаю. Оце: кождий пекольник носить із собою свою питому температуру. Вона тягнеться за ним як шкаралупка за слимаком, як запахи за тхором. Натомість, як піде в тепліші сторони, то теплота його підноситься. Буцім вона так, що наліпше зійдеш, але до гіршого не дібєшся? З чого береться пекольний вогонь, то я вже не скажу. Про се розповів би лиш той, хто знається на природничих науках. Либонь найдеться тут який фізик.

Тай не довго доведеться нам за фізиком шукати. Бо й буде-ж їх тут, буде! Ось таки надибаєм одного, що вештається з кутка в куток із сяжневим термометром. Міряє висоту температура в усіляких верствах. Се йому колись мабуть на щось пригодиться. Жалуватиметь фізик перед нами, що не має на чім значити своїх помірів. Ніякий тут папір не остоїть, щоби не піти зараз із киснем у сполуку. Журa вченому. Але проворне дівця знає спосіб на все. Вона порадить ученому писати свої наукові добутки на її спині. Або по нижче спини на найширшій частині тіла. Вона радо наставить нам обом сю частину, щоби чим-тим причинитися до збагнення тайн пекольних.

Там є місця досить. Змістяться всі науки. Тай малювати є де. І ти пиши, і ти пиши, пишіть усі, їй богу! не перепишете.

Та коли ти, дівчино, зберігала потай нас які думки, зносючи біль від писання, то помилилася: сей учений таки зіправди не буде видіти нічо на тобі опріч тих значків, що попише.

Слово чести, що мої відомости правничі стануть фізикови в пригоді. Бо він дивуватиметься, що надибав таку одну постійну температуру, яка не хоче обнижуватися в ніяких верствах пекольних. А я йому поясню, що та постійна температура се — висота спеки, присудженої йому вироком. Він поніс би її з собою й на Сибір Мабуть треба придумати новий спосіб задля поміру, бо як ні, то не змірить спеки в тих верствах, де менше гаряче. Але фізик дасть собі раду: мірятиме температуру кождого грішника з окремішне. Щоби-ж її не помішати з своєю, то він мірятиме її не лиш термометром, але й годинником. До сього служить рахунок, кілько рази охне пекольник на одну хвилину Отакі буде фізик робити обчисленя. Круті вони та довжезні. Але місця не забракне: таблиця широка.

За той час я буду далі провадити пропаґанду поміж чортами. Повідгоню їх геть від пекольників. Бо й зіправди: нема найменшого розуму в тих чортівських прислугах. Адже всі ми тут кандидати хутше на чортів, чим на святців. Хто знає, чи й нас не заставлять колись брати вили в руки. Тоді-ж би ми віддячили теперішнім чортам! Не такі вже чорти дурні, щоб се не порозуміти. Тому покинуть усіх пекольників, нехай самі дбають, аби припікалися однако з обох боків. Де хто й подбає за те. Але не кождий: багато між ними буде недбайлиць та непотрібів. Неодин пригорить та прикуриться з заду або з переду. Та се не велика втрата: часом пригорена печеня має добрий смак.

Так промине літ багато — багато. Навіть і слова нема на те, щоби назвати той нумер, кілько тих літ. За той час усі ми привикнемо до пекольного клімату. Заакліматизуемося. Тай чи може бути инакше? Коли-б ми не заакліматизувалися то мусіли би пропасти а як не пропали, то очивидна річ, що заклiматизувалися. Намість кричати та охати, будуть баби робити сплетні. А наш дівчина буде міркувати, чи би не видавати ґазету? Вона позволила би на се діло своєї таблиці, аби на ній писати. А отак пописана ходилаби від пекольника до пекольника та наставляла би таблицю до читання. Геть стратить спека міць над нами. Пекольникам зачне вже навіть бути трохи за холодно. Котрий мякший на холод то пхатиметься, на саме дно пекла, щоби погрітися при центральнім вогні. Усі-ж пекольники стануться нараз дуже товариськими: держатимуться купками, бо так тепліше. Майже кождий змінить свій пробуток: переселиться в тепліші верстви. Дехто нарікатиме на мене за те, що я чортів повідгонив, бо не одного чорт бувало вилами добре нагрів.

Лишь Грицьк з Катеринок лишаться на давнім місци тай моя давня любка. Грицько привик до свого місця як до рідно хати тай таки боїться за постоли, аби в глоті хто їх не потяг Але тепер зробилися постоли для Грицька ще потрібніші Бо вони заступають йому не лиш порося або кота, але й кожух. А се так, як здоровля в грудях. Постоли горячі: теплоти не теряють... Убери їх на ноги — гріють, убери на руки — гріють. Одним словом: гріють як мати дитину. Грицько подавав їх і Катерині, щоби й вона трохи загрілася, але за кождий раз доганив їй: — „На! каже — смійся, що я приніс сюда постоли!" —

Тай моя давня любка лишиться на давнім місці, бо не схоче пхатися з марним волоссям поміж чужі люде. Хоч тут у кождої обростає волосся голову дуже несміливо, то все її ніяково. Вона-ж мала за життя таке довге-довге та густе волосся! Хіба часом на велике свято показувалася на дні пекла поміж иншими пекольниками Тай то лиш тоді, коли їй Грицько зробить ласку та позичить одного постола. Отоді вона надіне постіл на голову та закриє хиби своєї краси. А постіл статний: помістив би й дві такі голови! Але-ж бо ззиратимуться инші жінки зависним оком, що нічим їм голови прикрасити Вона-ж утішиться найдужче тим, що й від нашої дівчини підверне собою очи всіх пекольників. Ти, мовляв, воюєш таблицею, а я постолом! Ану-ко хто кого переможе!

Зиркатиме крадьки зпід постола лукаво й на мене. Бо хоть уже за ніщо в світі не хоче мене знати, то все таки люта їдь буде їй серце точити для того, що я встиг найти собі товариства. Вона-ж мене відогнала на те, аби я вже не міг ні до кого пристати.

Отаке буде наше життя в пеклі, як уже заакліматизуємося. Все будемо мати своє, хоч вісно на пекольний спосіб. А так уже звикнемо до сього, що й забудемо зусім, що там над нами є якісь береги. Та за якийсь час здойметься між нами велика метушня й переполох. Се зробить вістка, що всім пекольникам переселятися зараз із пекла на беріг. Усякі переносини, то клопіт. То чи-ж можна дивуватися, що з сеї причини счиниться поміж пекольниками й вереск і сварка, а може й бійка?!

(Конець буде).

ШКОЛИ ДЛЯ НЕГРАМОТНИХ.

Переписи послідних літ стрівожили американську громадську думку несподіваним відкритєм, що в Злучених Державах ще надто велика частина населення неграмотна і що не лиш між недавними іміґрантами а й серед уроджених Американців, особливо на полудни ще великий процент не вміє ні читати ні писати. В одній Савт Каролайні єсть 276.000 неграмотних голов; в тім числі неграмотні білі й нігри, робітники, фармери і навіть бизнесмени.

Відкриттє мало той корисний наслідок, що дало почин до ріжнородних приватних та урядових заходів, щоб вчити письма не лиш дітей, а й старших горожан Америки, котрі його не знають. В Савт Каролайні заведено курси для неграмотних в 36 повітах і заставлено вчити в них 451 учителів. Наука відбувалася зимою, три рази в тиждень, по дві години що вечера. В першім році записалося 8.338 учеників, з того 4.815 білих, решта нігри. Найстарший білий ученик мав 73 роки, найстарший чорний 86. Доси з тих шкіл вийшло їх вже 2.715 зовсім грамотних, вміючи добре читати й писати.

ЩО СЕ ТАКЕ КУ-КЛУКС КЛЕН?

На початку другої половини девятнайцятого століття велася в Америці велика війна, котру називають цивільною або горожанською тому, що боролися в ній проти себе горожани тої самої держави. Почалась вона в цвітни 1861. року проклямацією президента Лінкольна, завзиваючою до здушення повстання в південніх стейтах Злучених Держав, а скінчилася аж в році 1865 по богатьох кровавих битвах та многих жертвах.

Причиною війни було рабство чорних в південних стейтах Злучених Держав. На одинайцять міліонів мешканців південних стейтів на початку горожанської війни було чотири міліони муринів-рабів. Мурини належали до якого міліона білих, хоч за властителів муринів уважалися властиво ті пани, котрі мали по більше муринів. Таких панів було всего яких 200 тисяч. Рабство муринів було основою господарства рільничого на півдни, де бавовна, головна рільнича рослина, вимагає невпинної праці на великій спекоті.

За те на північи, де рабство не поплачувалося, вільна наємна праця була основою народної господарки. Така ріжниця в народній господарці викликала часто політичні непорозуміння межи південними та північними стейтами Злучених Держав, аж нарешті південні стейти, то є ті, що признавали рабство, проголосили, що вони мають право відорватися від американської федерації держав, а наконець таки відорвалися. Задля сего відорвання і пішла горожанська війна.

Війна скінчилася побідою північних стейтів. Південні стейти були примушені піддатися і пристати на все, що північні стейти їм подиктували. Очевидно, що першою річчю, яку північні стейти завели на півдні, се визволеннє чорних рабів з неволі. Мурини дістали особисту волю. Проти закона, надаючого свободу муринам, повстала вся південна суспільність, але не війною, котрої вона вже мала досить, а тайною політичною орґанізацією, так званим Ку-Клукс-Кленом.

Де і коли вона в перше повстала, сего не знати і здається, воно ніколи публично відомим не стане. Загально догадуються, що повстала вона в стейті Тенесі десь коло початку 1868 року. За кілька місяців, від січня до мая того самого року, вона скоро поширилася по всіх південних стейтах, що кілька літ передше боролися проти північних у горожанській війні. В половині сего року, як обчисляють декотрі, що знали її близче, орґанізація мала уже не менче як пів міліона членів.

Ся могуча орґанізація поставила собі за ціль не допустити до впровадження в життє закона про визволеннє рабів; вона не хотіла допустити до заведення шкіл для муринів, бо науку уважала найстрашнійшим оружем чорного чоловіка проти білого; вона не хотіла допустити до того, щоби чорні виконували свої політичні права, приміром, право голосовання; вони не давали чорним еміґрувати на північ та не давала північним фабрикантам закладати фабрики на півдні, бо се все мусілоби піднести заплату муринам. Словом, вона мала на цілі удержати на далі панованнє білих панів над муринами так, немовби жадних законів про освобожденнє не було. Се все називалося „спасеннєм півдня".

Так як вся діяльність Ку-Клукс-Клена була беззаконна, то так повстаннє її як і діяльність вкриті глибокою тайною. Орґанізація ділилася на стейти та дистрикти. На чолі кождого дистрикту стояв урядник орґанізації, котрий мав до помочи кількох других урядників, а котрий мав обовязок і право приділювати роботу кождому членови орґанізації. Хто приступав до орґанізації, складав дуже урочисту присягу, що буде повинуватися власти орґанізації та заховає усе в найбільшій тайні. Для заховання тайни, члени убиралися у великі білі одежі, закінчені високими капрупрами на голові, з великими дірами на очи.

Хоч орґанізація проголосила, що первісною і головною її цілею являється наглядати над захованнєм увільнених з рабства муринів, та вона незадовго допустилася таких застрашаючих злочинів над родинами муринів, що вона стала правдивим пострахом серед застрашених, стероризованих чорних. Наконець і серед білих пробудилося обуреннє проти сих насильств, так що Конґрес Злучених Держав почав слідство над діяльностю сеї тайної орґанізації, а по скінченню слідства видав закони, постановляючі острі кари на тих, що не дають муринам виконувати прав, заґварантованих конституцією Злучених Держав. Сі закони постановили, що всяку орґанізацію, яка має на цілі не допускати горожан до виконування конституційних прав, має бути трактована на рівні з бунтом проти власти.

На основі сего закона тодішний президент Злучених Держав Ґрент видав проклямацію до населення південних стейтів, завзиваючи їх до зложення оружа та уніформів протягом 5 днів, а коли се не помогло, то він завісив конституційні права та післав туди війско. Військові власти арештували понад 200 осіб і скоро довели до розбиття орґанізації. Від половини місяця січня 1872 року Ку-Клукс-Клена не стало.

Час від часу приходять чутки, що в однім або другім місци білі знов починають орґанізувати „Нічних Їздців", але американські власти тепер надто сильно зорґанізовані, і суспільна опінія занадто остро осуджує такі способи поступовання, щоби така орґанізація могла знов розростися до таких розмірів, як се було 50 літ тому. Зрештою, богато муринів перенеслося на північ, через що південні пани мали нагоду пізнати вартість мурина на полудни.

ЧИ ВАША ДИТИНА СПИТЬ?

Єсли не спить, напевно не є здоровою. Правдоподібно не кормите її належито. Дитинячій жолудок мусить одержувати здоровий корм, в противному случаю сон її не береться.

На стороні 3-ій сьогоднішнього числа, поміщене оголошеннє Borden's Eagle Brand Condensed Milk. Відотніть купон і вишліть сейчас почтою до Borden Company, а дістанете даром поученнє, як справляти молоко для дитячого ужитку та книжочку про Виховання Дітий.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщеннє, за більше разів дається відповідний опуст. Дворазове оголошеннє з 5 стрічок $1.00.—Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положеннє і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюваннє надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих аноніму адресу.

Пошукую родича **ДАНИЛА ГОНЧАРУКА,** має 33 роки, виїхав до Америки в 1906 році і його маму **АНТОНІНА ГОНЧАРУКОВА,** котрі мають перебувати десь в стейті Род Айленд. Хтоби про них знав або вони самі зволять зголоситися на бажане Бориса Василієва перебуваючого тепер у Відні, на адресу: STEPHEN DEMBITSKY, All Slav Agency, 204 West 27th St., New York City. 24-26

Повідомляю **ІВАНА ШУРИНА** в його важній справі, що моя теперішна адреса є: LEON CHOMA, 221 E. 6th Street, New York, N. Y. 24-25

НЕМА ЛИХИХ ЧАСІВ АНІ БЕЗРОБІТТЯ, а кождий може легко і в чесний спосіб заробити **$50.00 до $250.00 тижнево,** без згляду на образованнє і народність. Проситься цікавих писати по корисні пояснення до: NATIONAL RAIL EQUIPMENT CO., Inc., S. Box 31, Lowville, N. Y. 24-27

ПОТРЕБА інтелігентного мущину з широкою знакомостю серед людий в Филадельфії, Па. Дамо всякі вказівки як продавати, а в часі тої науки заробите $75.00 тижнево. Вимагаєсь мірне знаннє англійської мови в письмі і слові. Голоситися лише листовно на адресу: I. MINKOFF, Sales Mgr, 217 Heed Building, Philadelphia, Pa. 25-31

НА ПРОДАЖ БУЧЕРНЯ І ҐРОСЕРНЯ. Старий бізнес. Межи Українцями. Поляками і Словаками. Голоситись особисто або листовно на адресу: M. K. c/o P. Hawryliw, 703 State Str., Pertth Amboy, N. J.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

MINNEAPOLIS, MINN.

Український Драматичний Кружок **ім. М. Лисенка,** повторить виставу представлення **„ПОВЕРНУВ З СИБІРУ" в неділю дня 6-го лютого** о годині 7-ій вечер в гали церковній, 6th Ave. & University, N. E. 24-25

Весь дохід з представлення на голодуючих в краю.

MANVILLE, R. I.

Позір Українці з Менвіл і околиці!

Укр. Комітет для несення помочи бідним вдовам і сиротам села Саджівка, повіт Ск., устроює

дня 5-го лютого 1921 р.

БАЛЬ

в Народнім Домі, в Менвіл. Початок о годині 5-ій пополудни.

Зваживши, що дохід призначений на так хосенну ціль, Комітет запрошує на сей баль всіх місцевих і позамісцевих Українців. — За добру забаву ручить — КОМІТЕТ: 25
Ник. Шевчук, предс.; Ст. Лапчинський, кас.; Ів. Шевчук, секр.